



Handläggare
Alice Ring
Telefon: 08-508 10 019

Till
Östermalms stadsdelsnämnd

Biblioteksplan 2016-2020

Remiss från kommunstyrelsen dnr: 000646/2016

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av förslag till Biblioteksplan 2016-2020.

Christina Klang
stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Biblioteksplan 2016-2020 har skickats från Kommunstyrelsen till samtliga stadsnämnder, socialnämnden, utbildningsnämnden äldre-
nämnden samt till stadsledningskontoret och Stockholm stadshus
AB för yttrande senast 31 augusti 2016.

Biblioteksplanen bygger på visionen ”i biblioteket tar människan
makt över språk, fantasi och kunskap. Här är världen större”. Med
språk och berättelser, litteratur, bildning, och demokrati som inrikt-
ning och kärna ska biblioteket ta sig an utvecklingsområdena ”för
och med fler”, ”ett av demokratins viktigaste jobb”, ”biblioteket
mitt i byn” och ”en större värld”.

Biblioteket är ett av samhällets viktigaste fria mötesplatser och för-
valtningen är positiv till det arbete som planen beskriver för att
komma i kontakt med nya användare, vara relevant för fler, tillgång
utanför öppettider och arbetet med att bibliotekstjänster ska finnas
nära till hands. Förvaltningen finner att särskild fokus bör läggas
vid följande områden; ungdomars användande, tillgängliggörande
av bibliotekslokalen fysiskt och psykiskt, en trygg och inspirerande
miljö för stockholmare samt goda förutsättningar för medarbetaren
att utföra biblioteksuppdraget.

Planen har en högt uppsatt vision och vad som kan ifrågasättas är om biblioteket har tillräckliga resurser för att genomföra planen.

Bakgrund

Stockholmarnas tillgång till kultur och eget kulturskapande ska öka. Förslaget på ny biblioteksplan visar hur biblioteken spelar betydande roller i detta och stadens övergripande arbete i linje med vision 2040 – Ett Stockholm för alla.

Förslaget har tagits fram av medarbetarna främst inom Stockholms stadsbibliotek. Planen innefattar förutom bakgrundsbeskrivning och styrande lagstiftning, områdena mission, inriktning och kärna, utvecklingsområden för folkbiblioteken samt målbild för skolbiblioteken.

Inom Stockholms stad finns ett 40-tal folkbibliotek, Kulturhuset Stadsteaterns profilbibliotek, det digitala biblioteket biblioteket.se och över 160 kommunala skolbibliotek. Därtill bedrivs biblioteksverksamhet på fristående skolor, sjukhus, häkten, äldreboenden och träffpunkter och uppsökande biblioteksverksamhet i form av bokbuss, pop up-bibliotek och annan mobil biblioteksverksamhet.

Ärendet

Planen innefattar:

- Folkbiblioteken inom Stockholms stadsbibliotek med det primära uppdraget att stimulera läslust, bildning och demokratiska samtal och vara förskolans primära bibliotek.
- Biblioteken inom Kulturhuset Stadsteatern som syftar till att ligga i framkant av biblioteksutvecklingen.
- Skolbiblioteken i utbildningsförvaltningens regi och ansvarsområde som är elevernas primära bibliotek och fokuserar på att utgöra en resurs för läslust, språkutveckling och lärande.

Stockholms utveckling

Stockholm växer och utvecklas. Uppdraget till Stockholms stads verksamheter är att agera för en sammanhållen stad och minska skillnader mellan människor i stadens olika delar där barn och unga prioriteras och skillnaderna mellan Stockholms olika stadsdelar ska minska.

Stockholms stads biblioteks vision är:

”I biblioteket tar människan makt över språk, fantasi och kunskap. Här är världen större”.

Med språk och berättelser, bildning, litteratur och demokrati som kärna ska biblioteket ta sig an utvecklingsområdena ”för och med

fler”, ”ett av demokratins viktigaste jobb”, ”biblioteket mitt i byn” och ”en större värld”.

För och med fler

Biblioteket finns för alla, är användarnas och utvecklas av användarna. Biblioteket ska särskilt satsa på att komma i kontakt med nya användare, även de som inte själva tar kontakt.

Ett av demokratins viktigaste jobb

Den viktigaste bäraren av biblioteksuppdraget är medarbetaren. Det är ett av demokratins viktigaste jobb. Eftersom biblioteket välkomnar alla, ska varje besökare bli sedd och välkommen. Alla medarbetare som arbetar publikt ska ha generell bibliotekskompetens men kan utöver det också vara specialister inom ämnesområden, målgrupper eller metodik.

Biblioteket mitt i byn

Bibliotekets öppettider prioriteras efter stockholmarnas önskemål och behov. Biblioteken ska vara placerade och utformade efter stockholmarnas skiftande behov och kan vara olika avseende inriktning, aktivitetsnivå och atmosfär. Bibliotek kan fylla närhetsbehov men också behov av specialisering. Biblioteket utanför biblioteksrummet blir alltmer en bärande del av biblioteksutvecklingen.

En större värld

Bibliotekets basverksamhet - litteratur i olika format, samtal om litteratur, samtal om samhällets utveckling, läsinspiration, lässtöd samt vägledning i språk och samhällsdeltagande – ska vara tydlig, såväl för medarbetare som för användare. Utöver basverksamheten ska bibliotekets verksamhet formas genom användarnas deltagande. Flerspråkighet ska genomsyra verksamheten och finnas väl tillgängligt för människor med olika funktionsvariationer. Att vara biblioteket mitt i byn innebär att vara det lokala navet för samtal och demokratiutveckling i lokalsamhället.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom staben. Synpunkter har inhämtats från förvaltningens övriga avdelningar samt rådet för funktionshindersfrågor.

Remissbehandling

Kulturförvaltningens ”Här är världen större - biblioteksplan för Stockholms bibliotek 2016-2020”, har skickats från Kommunstyrelsen till samtliga stadsnämnder, socialnämnden, utbildningsnämnden

äldrenämnden samt till stadsledningskontoret och Stockholm stads-
hus AB för yttrande senast 31 augusti 2016.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Biblioteksplanen är väl genomarbetad med sina fyra utvecklingsområden. Särskilt positivt är planens tydliga budskap att möta och samverka med stockholmaren och vikten av medarbetaren som bärare av biblioteksuppdraget. Dessa är förutsättningar för att skapa förtroende mellan bibliotek och människor och möjliggör för att följa trender och samhällsutveckling.

Planen ges substans genom att den tar upp systematisk områdeskartläggning, att biblioteken ska arbeta med att komma i kontakt med nya användare samt att biblioteket ska verka för att vara relevant för fler.

Biblioteket är ett av samhällets viktigaste fria mötesplatser. Stockholm växer som aldrig förr och här behövs det mötesplatser för stockholmaren att både stimulera sin läslust men också för lokal organisering, föreningsliv och för att skapa möjligheter att följa samhällets utveckling. Planen beskriver goda förutsättningar för detta och särskilt positivt är initiativet att tillgängliggöra biblioteket för användare även utanför bibliotekets öppettider. Planen möter på detta sätt upp både ett samtida och framtida Stockholm. Att beakta är dock vem som får tillgång till lokalen utanför öppettiderna. Risken finns att detta endast erbjuds enstaka grupper som utifrån ett snävt perspektiv ses kunna bära detta förtroende. Därav krävs rutiner, teknik och kunskap så att så många som möjligt ska kunna ta del av denna möjlighet.

”Biblioteket mitt i byn” beskriver biblioteksverksamhet utanför biblioteksrummet med exempel som det rörliga biblioteket. Detta möjliggör för spontanitet, nyfikenhet och överraskning. Det skapar en livligare stadsmiljö och ett Stockholm att upptäcka för likväl stockholmaren som stockholmsbesökaren. Det ger även goda möjligheter till samverkan med lokala aktörer och stärker lokalsamhället.

Planen bär en förankring inom barn och ungdomskulturprogrammet Kultur i Ögonhöjd med perspektiven för, av och med barn och unga. Planen lägger vikt vid samverkan mellan biblioteken för att verksamhet ska komma alla besökare till del. En av bibliotekets rådande utmaningar är att möta ungdomar på sin fritid. Det är en målgrupp med utmaning att både nå och skapa långsiktiga relationer

till. De arbetssätt som bedrivs på Punkt Medis är ett gott exempel och därifrån går många goda lärdomar att ta med till stadens övriga bibliotek och vidarutveckla.

I arbetet med ungdomar ligger även goda samverkansmöjlighet inom stadens verksamheter så som stadsdelsförvaltning, utbildningsförvaltning, bibliotek och kulturskola. Här finns utvecklingspotential för samverkan i form av kunskapsutbyte, tillgängliggörande av lokaler och resurser för ungdomars egen organisering. Stor vikt bör läggas vid ökad information och tillgängliggörandet av Kulturstöd för unga. Arbetet kräver, likt vad planen beskriver kunskapsutbyte och kompetensutveckling inom biblioteket för att uppnå att bli en attraktiv knypunkt för ungdomars fritid i samspel med övriga generationer.

En del bibliotek har haft stora utmaningar med trygga miljöer och skapa balans med en tollerant ljudnivå. Detta är något som drabbar både besökare och medarbetares vistelse i biblioteksrummet och bör ses över där möjliga förändringar är ombyggnation, renoveringar men också se till att det ibland finns behov av selektivt öppethållande utifrån målgrupp och aktivitet. Därtill medarbetarnas kunskap om yttrandefrihet, för att kunna möta de diskussioner som dyker upp i biblioteksrummet och den samtida analysen av litteraturen.

Att göra biblioteket till en mötesplats där världen är större kräver tillgängliggörande av samtliga lokaler, program och aktiviteter. Inga hinder för rullatorer och rullstolar, hörselslingor, anpassade sittplatser samt bra ledstråk för synskadade samt löpande genusanalyser. Vi vill särskilt uppmärksamma att personer med psykisk och nedsatt intellektuell funktionsförmåga ska få ökad möjlighet att upptäcka och använda bibliotekens alla erbjudanden. För detta kan bibliotekspersonalen behöva ökad kunskap om funktionsnedsättningar samt i bemötandefrågor.

Planen syftar till utökade öppettider, utökad verksamhet, kompetensutveckling och innefattar likväl renovering, ombyggnation och teknisk utveckling för att uppnå sina mål. Detta kommer att kräva biblioteket på resurser i form av ekonomi och frigörande av medarbetares och chefers tid. Det går att ifrågasätta om biblioteket kommer att ha tillräckliga resurser för att genomföra biblioteksplanen.

Biblioteket går in i en större förändringsprocess där alla ska vara med på tåget. Arbetet kommer att skapa utmaningar och innebära prioriteringar i en löpande verksamhet. Här är besökarens delaktig-

het och upplevelse av biblioteket i en förändringsprocess samt medarbetarens arbetsmiljö av yttersta vikt.

Medarbetaren är planens nyckel och för att öppna dörrar krävs att denne ges tid för bland annat områdesbevakning, kompetensutveckling, lästid, planeringstid, nätverkande, reflektion och framförallt kontakt med stockholmaren. Detta blir en utmaning i relation till att samtidigt sköta ett öppethållande. Det är genom att ge medarbetaren mandat och tid för att bära biblioteksuppdraget som stockholmaren kommer i direktkontakt med biblioteket som organisation och får möjlighet till att forma och förändra verksamheten utifrån ett användarinflytande.

Planen är ett utvidgande av bibliotekets verksamhet med en högt uppsatt vision. Detta kommer att kräva både resurser och innebära prioriteringar vilket måste kommuniceras likväl internt som externt. För att kunna lyckas krävs det att medarbetaren och stockholmaren ges goda förutsättningar och inflytande under denna förändringsprocess.

Bilaga

Kulturnämndens förslag till "Biblioteksplan 2016-2020"

Dnr 000646/2016